

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Пономаренко Ольги Володимирівни на тему: «Функціонування страхового ринку України в умовах трансформаційних змін» на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування галузі знань 07 Управління та адміністрування (протокол розширеного засідання кафедри фінансів, банківської справи та страхування № 10 від «29» грудня 2025 р.)

1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок з державними науково-технічними програмами, напрямками науково-дослідних робіт університету та кафедри, де здійснювалась підготовка здобувача. Функціонування страхового ринку України на сучасному етапі відбувається в умовах системних трансформацій, що поєднують глобальні макрофінансові зрушення з глибокими локальними шоками. На відміну від більшості розвинених страхових ринків, вітчизняний страховий сектор змушений одночасно адаптуватися до кардинальної перебудови регуляторного середовища, цифровізації фінансових послуг, імплементації міжнародних стандартів звітності, наслідків пандемії COVID-19 та тривалого воєнного стану, який суттєво змінює ризиковий профіль домогосподарств і суб'єктів господарювання. Сукупна дія зазначених чинників зумовлює не лише кількісні коливання показників розвитку ринку, а й глибокі інституційні, технологічні та поведінкові зрушення. За таких умов постає необхідність переосмислення механізмів функціонування страхового ринку України та формування адаптивних підходів до управління страховим ринком з метою підвищення його стійкості, довіри та рівня страхового покриття.

Дисертаційну роботу, присвячену обґрунтуванню теоретико-методичних положень і розробленні практичних рекомендацій щодо функціонування страхового ринку України в умовах трансформаційних змін, виконано у 2022-2025 рр. відповідно до плану наукових досліджень кафедри фінансів, банківської справи та страхування за темою «Концептуальні засади та механізми сталого розвитку України» (номер державної реєстрації 0121U112522).

2. Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає в поглибленні теоретичних та методичних засад функціонування страхового ринку України в умовах трансформаційних змін, а також розроблення практичних рекомендацій щодо адаптації та розвитку страхової галузі із врахуванням сучасних інноваційних і технологічних викликів. Для досягнення поставленої мети вирішено наступні завдання: здійснено теоретичний аналіз сутності страхування та еволюції наукових підходів до функціонування страхового ринку з визначенням ключових концепцій і методичних засад у національному та міжнародному дискурсі; досліджено теоретичні основи трансформації страхового ринку та окреслено напрями і чинники його структурних змін; проаналізовано підходи до класифікації страхових продуктів і сформовано оновлене бачення змісту та структури сучасного страхового

продукту; проведено комплексну оцінку стану та тенденцій розвитку страхового ринку України у 2015–2024 рр. з урахуванням економічних, регуляторних, технологічних і поведінкових чинників; проаналізовано трансформацію страхових продуктів під впливом інноваційних технологій та визначено напрями їх модернізації; досліджено поведінкові аспекти взаємодії учасників страхового ринку та їх вплив на довіру й інформаційну асиметрію; визначено концептуальні підходи до функціонування страхового ринку в умовах трансформаційних змін, обґрунтовано поведінково-когнітивні детермінанти страхових рішень і здійснено їх емпіричне вимірювання; сформульовано стратегічні засади побудови нової архітектури страхового ринку України, орієнтованої на підвищення стійкості, адаптивності та конкурентоспроможності.

3. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій. У дисертаційній роботі Пономаренко О.В. чітко визначено об'єкт і предмет дослідження, сформульовано мету та послідовно реалізовано систему наукових завдань відповідно до логіки та структури роботи. Авторка здійснила комплексне дослідження функціонування страхового ринку України в умовах трансформаційних змін, що дало змогу всебічно охопити економічні, інституційні, технологічні та поведінкові аспекти заявленої теми. Обґрунтованість наукових положень і висновків забезпечується використанням сучасних теоретико-методологічних підходів, аналізом значного масиву наукових джерел, офіційної статистики та аналітичних матеріалів, а також застосуванням кількісних і якісних методів дослідження, зокрема емпіричного анкетного опитування. Достовірність отриманих результатів підтверджується логічною узгодженістю теоретичних узагальнень і практичних висновків, репрезентативністю використаних даних та коректністю обраних методів аналізу. Наукові висновки й рекомендації мають теоретичну та прикладну цінність, оскільки поглиблюють розуміння трансформаційних процесів на страховому ринку, розкривають роль поведінково-когнітивних чинників у формуванні страхових рішень та обґрунтовують стратегічні підходи до побудови нової архітектури страхового ринку України, орієнтованої на підвищення його стійкості, довіри та адаптивності в умовах сучасних викликів.

4. Наукова новизна одержаних результатів проведених досліджень.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження визначається комплексним і міждисциплінарним підходом до осмислення закономірностей функціонування та розвитку страхового ринку України в умовах трансформаційних змін. У роботі не лише поглиблено теоретичні уявлення про страхування як економічну категорію, а й запропоновано концептуальні та методичні рішення, спрямовані на підвищення адаптивності, стійкості й конкурентоспроможності страхового ринку. Отримані результати характеризуються формуванням нових наукових положень, розвитком та поглибленням наявних наукових підходів з урахуванням сучасних економічних, технологічних і поведінкових викликів.

вперше:

-сформовано концепцію селективно-адаптивного страхування як стратегічну основу нової архітектури страхового ринку України, яка інтегрує поведінкові механізми прийняття рішень, децентралізовані інституційні моделі та цифрову аналітику в єдину систему. Концепція забезпечує урахування індивідуальних ризик-профілів, оперативну реакцію на трансформаційні виклики та прозорість ринкових процесів завдяки інтерактивному моніторингу. Її застосування зміцнює стійкість і конкурентоспроможність страховиків, оптимізує взаємодію учасників ринку та формує основу для сучасної системи стратегічного прогнозування страхового покриття.

удосконалено:

- теоретичне уточнення сутності страхування як інтегрованого механізму управління ризиками, що поєднує фінансові, правові, поведінкові та технологічні аспекти й формує сучасний понятійно-категоріальний апарат страхового ринку, при цьому виходячи за межі традиційних фінансово-правових трактувань та охоплюючи когнітивні чинники, цифрові інфраструктури й нові моделі взаємодії учасників ринку;

- зміст трансформації страхового ринку, систематизовано ключові трансформаційні чинники за видами страхування та побудовано інтегровану концепцію їх взаємодії, що формалізує структуру трансформаційних процесів, поєднуючи макроекономічні, технологічні, інституційні й поведінкові детермінанти та створюючи підґрунтя для прогнозування розвитку ринку в умовах глобальних змін;

- теоретико-методичні засади формування страхового портфеля через типологізацію продуктів за ризиком, дохідністю та стійкістю, систематизацію чинників і принципів його побудови та обґрунтування удосконалення класифікації страхових продуктів для підвищення адаптивності портфелів у трансформаційних умовах;

- підходи до аналізу поведінкових аспектів взаємодії учасників страхового ринку шляхом формування цілісної поведінково орієнтованої моделі управління ризиками, що враховує когнітивні упередження, мотиваційні детермінанти та кризову специфіку зі структуризацією поведінкових аспектів страхувальників, страховиків і регулятора та визначено їхній вплив на довіру, мотивацію й інформаційну асиметрію, що створило методичну основу для нових стратегічних підходів до організації страхового ринку;

- концептуальні засади функціонування страхового ринку України в умовах трансформаційних змін шляхом систематизації глобальних економічних, технологічних і цифрових викликів та обґрунтування комплексних механізмів адаптації страховиків, що дало змогу сформулювати практичні рекомендації щодо підвищення стійкості й конкурентоспроможності страхових компаній;

- теоретико-методичні засади аналізу когнітивно-поведінкових детермінант страхових рішень шляхом розроблення та емпіричної апробації індексу когнітивної упередженості й поведінкової типології страхувальників, що забезпечує можливість адаптивного прогнозування попиту на обов'язкове та добровільне страхування в умовах трансформаційних змін;

набули подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат страхового ринку шляхом розмежування термінів «страховий ринок», «ринок страхування», «ринок страхових послуг», «страхова діяльність» та їх узгодження з категоріями insurance services, insurance sector, insurance market у європейському регуляторному дискурсі, що забезпечує термінологічну чіткість і концептуальну цілісність подальших аналітичних та методичних розробок;

- науково-методичний підхід до оцінювання сучасного стану й тенденцій страхового ринку України через комплексний аналіз трансформаційних економічних, регуляторних, технологічних і поведінкових чинників. Запропонована система інтегрує показники проникнення страхування, структурних зрушень, фінансової стійкості, ринкової концентрації, ролі перестраховування та інституційної прозорості. Отриманий інструментарій забезпечує цілісну оцінку динаміки ринку у 2015–2024 рр. і слугує методичною основою для подальшого аналізу продуктових інновацій, поведінкових моделей та стратегічного розвитку нового формату ринку в умовах трансформацій;

- науково-аналітичний підхід до модифікації страхових продуктів під впливом цифровізації та регуляторних змін шляхом визначення критеріїв оцінювання ефективності інновацій (прибутковість, розширення клієнтської бази, швидкість обробки заявок). Обґрунтовано цифровізацію як стратегічний фактор модернізації продуктового портфеля та підвищення конкурентоспроможності страховиків, що формує методичне підґрунтя для подальшого визначення напрямів технологічної адаптації страхового ринку в умовах трансформаційних змін.

5. Повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до наукових публікацій, опублікованих зі співавторами. Основні положення та результати дисертаційного дослідження висвітлено в 37 наукових працях, з яких:

- 11 статей у фахових виданнях України (5 з яких одноосібні, 1 статтю, що індексовано у наукометричній базі Скопус);
- 2 наукових праці у зарубіжних виданнях у співавторстві;
- 23 наукових праць – тези доповідей Міжнародних та Всеукраїнських наукових конференцій;
- 1 стаття у колективній монографії.

6. Список опублікованих праць за темою дисертації:

Статті, у наукових фахових виданнях України та у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз

1. **Пономаренко О.В.** Економічні умови функціонування страхового ринку України. *Збірник наукових праць уманського НУС*. Ч.2. Економіка. Вип. 101. 2022. С. 208-218. DOI: <http://dx.doi.org/10.32782/2415-8240-2022-101-2-208-218> (0,4 умов. друк. арк.).
2. **Пономаренко О.В.** Трансформація страхової культури на ринку страхових послуг. *Збірник наукових праць уманського НУС*. Ч.2.

- Економіка. Вип. 102. 2023. С.36-48. DOI: [10.32782/2415-8240-2023-102-2-36-47](https://doi.org/10.32782/2415-8240-2023-102-2-36-47) (0,4 умов. друк. арк.).
3. **Пономаренко О.В.** Сутнісна трансформація бізнесу в умовах цифрової економіки. *Збірник наукових праць Уманського НУС*. Випуск 103. Частина 2. 2023. С. 82-97 DOI: [10.32782/2415-8240-2023-103-2-82-96](https://doi.org/10.32782/2415-8240-2023-103-2-82-96) (0,5 умов. друк. арк.).
 4. Непочатенко О. О., Бечко П. К., Колотуха С. М., **Пономаренко О. В.** Сталий розвиток страхового ринку за сучасних умов: концептуальні основи та чинники його забезпечення. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки"*. 2024. №2. С. 136-141 DOI: [10.25313/2520-2294-2024-2-9720](https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-2-9720) (0,6 умов. друк. арк.; особистий внесок автора полягає розробленні аналітичних узагальнень, зокрема таблиць та висновків щодо основних показників діяльності страхового ринку України. – 0,3 умов. друк. арк.).
 5. П.К.Бечко, С.М.Колотуха, **О.В.Пономаренко**, О.О.Трушевський. Оцінка ефективності страхового сектору: методологія та підходи. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*. 2024. №4. DOI: DOI: [10.32702/2307-2105.2024.4.62](https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.4.62) (0,7 умов. друк. арк.; особистий внесок автора полягає в оцінці ефективності страхування та обґрунтування економічних критеріїв оцінки, які включають показники прибутковості, ділової активності та фінансової стабільності страхових компаній, зокрема на необхідності оцінювати ефективність страхових компаній з точки зору їх економічної життєздатності. – 0,3 умов. друк. арк.).
 6. Прокопчук О. Т., Мальований М. І., **Пономаренко О. В.**, Клименко В. О., Макаруч В. В. Сучасні маркетингові інструменти у страховому бізнесі. *Інвестиції: практика та досвід*. № 10. травень 2024 р., С.61-68 DOI: [10.32702/2306-6814.2024.10.61](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.10.61) (0,7 умов. друк. арк.; особистий внесок автора полягає в обґрунтуванні ролі інноваційного маркетингу як ключового чинника успішності та конкурентоспроможності страхових компаній. – 0,3 умов. друк. арк.).
 7. **Пономаренко О. В.** Перспективи розвитку ринку криптострахування в Україні. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2024. Вип. 104. Ч. 2 : Економічні науки. С. 254-268 DOI: [10.32782/2415-8240-2024-104-2-254-268](https://doi.org/10.32782/2415-8240-2024-104-2-254-268) (0,5 умов. друк. арк.).
 8. Бечко П.К., Колотуха С.М., Лиса Н.В., **Пономаренко О.В.**, Трушевський О.О. Оцінка ринку сільськогосподарського страхування в Україні. “Успіхи і досягнення у науці (Серія «Право», Серія «Освіта», Серія «Управління та адміністрування», Серія «Соціальні та поведінкові науки)”: журнал. 2024. № 8(8) 2024. С. 671-685. DOI: [10.52058/3041-1254-2024-8\(8\)-671-684](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-8(8)-671-684) (0,5 умов. друк. арк.; особистий внесок автора полягає в оцінці поточного стану ринку сільськогосподарського страхування, здійснено детальну оцінку динаміки кількості укладених страхових договорів, обсягів страхових премій і виплат – 0,3 умов. друк. арк.).

9. **Пономаренко О.В.,** Ясінський О.Р. Оптимізація страхового портфелю в умовах сучасних фінансових викликів. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва* Вип. 105. Ч. 2 : Економічні науки. С. 150-162 DOI: [10.32782/2415-8240-2024-105-2-150-162](https://doi.org/10.32782/2415-8240-2024-105-2-150-162) (0,5 умов. друк. арк.; особистий внесок автора полягає в аналізі інноваційних тенденцій і стратегій оптимізації страхових портфелів; розробці методичних рекомендацій щодо управління ризиками; формулюванні практичних підходів до диверсифікації страхових портфелів; оцінці актуальних викликів страхового ринку України – 0,4 умов. друк. арк.).
10. **Пономаренко О.В.** Імплементация зарубіжного досвіду розвитку страхового ринку у вітчизняну практику. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*, 2025. Вип. 106. Ч. 2 : Економіка. С. 315 – 327 DOI: 10.32782/2415-8240-2025-106-2-315-327
11. Prokorchuk O., Nepochatenko O., Malyovanyi M., Sokoliuk S., Rolinskyi O. and **Пonomarenko O.** (2024). Development of agricultural insurance in Ukraine. *Insurance Markets and Companies*, 15(2), 106-121. DOI: [10.21511/ins.15\(2\).2024.10](https://doi.org/10.21511/ins.15(2).2024.10) (0,6 умов. друк. арк.; особистий внесок автора полягає у формуванні методологічної бази дослідження, що включала визначення методів аналізу й оцінки ефективності аграрного страхування; залучена до створення інформаційної бази, включаючи джерела статистичних та аналітичних даних – 0,2 умов. друк. арк.).

Публікації, у яких засвідчено апробацію матеріалів дисертації

1. **Пономаренко О.В.,** Прокопчук О.Т. Соціальна складова функціонування страхового ринку України. *Наукові пошуки молоді у XXI столітті. Інноваційні пріоритети у розвитку економіки та менеджменту: матеріали міжнародної науково-практичної конференції магістрантів і молодих вчених*, 17 листопада 2022 р. Біла Церква: БНАУ, 2022. С. 73-77. УДК 368:351.82 (0,1 умов. друк. арк., особистий внесок автора полягає у визначенні та обґрунтуванні ролі соціальних факторів у розвитку страхового ринку України).
2. **Пономаренко О.В.** Успішне функціонування страхових компаній у кризовий період в Україні в контексті аналізу факторів впливу. *Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи: Міжнародна науково-практична конференція здобувачів освіти та молодих вчених*, м. Вінниця, 22-23 листопада 2022 р. Вінниця: Вінницький кооперативний інститут, 2022. С. 189-192 УДК 001.9 – 053.6 (0,1 умов. друк. арк.).
3. **Пономаренко О.В.** Вплив глобальних економічних трансформаційних процесів на страховий ринок. *Фінансові інструменти сталого розвитку держави в умовах системної економічної трансформації* : матеріали II Міжнар. Наук.-практ. Конф. (14 червня 2023 р., м. Хмельницький – м. Херсон). – Херсон : Видавництво ФОП Вишемирський В.С., 2023. С.125-128 (0,1 умов. друк. арк.).

4. **Ponomarenko O.** Insurance culture phenomenon in the context of transformational changes. *Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин*, матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної конференції. 25 травня 2023 р. Умань : 2023. С. 28-31 (0,1 умов. друк. арк.).
5. **Пономаренко О.В.** Трансформація споживчої поведінки та попиту на страховому ринку. *Трансформації особистості, суспільства та ринку праці: виклики майбутнього та вплив на освіту* : збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (20-22 вересня 2023 року, Україна, м. Харків). – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. С. 185-186. (0,1 умов. друк. арк.).
6. **Пономаренко О.В.** Fundamental transformation of business within the digital economy. *Вплив глобалізаційних процесів та цифрової трансформації на формування міжнародного економічного клімату та фінансової екосистеми* : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава, 28 березня 2024 року). Полтава : ПУЕТ, 2024. С. 77 – 79. (0,1 умов. друк. арк.).
7. **Пономаренко О.В.** Кіберстрахування як відповідь на сучасні виклики цифрового простору. *Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин*, матеріали XIX Міжнародної науково-практичної конференції. 27 травня 2024 р. Умань : 2024. С. 48-51 (0,1 умов. друк. арк.).
8. **Ponomarenko O.** Marketing strategies for insurance based on a revised pricing policy. *XXXVII International scientific and practical conference «Modern Problems of Science and Technology: Prospects for Further Development»* (September 4-6, 2024) Bergen, Norway. International Scientific Unity, 2024. pp. 39-41. (0,1 умов. друк. арк.).
9. **Пономаренко О.В.** Інтеграція аграрного страхування у підтримку сталого розвитку аграрного бізнесу. *AGRICULTURAL AND FOOD ECONOMICS – 2024*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 19-20 вересня 2024 р. Київ: НУБіП України, 2024. С.59-61 (0,1 умов. друк. арк.).
10. **Пономаренко О.В.** Технологічні аспекти розвитку цифрових страхових інтерфейсів. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я*: тези доповідей XXXIII міжнародної науково-практичної конференції MicroCAD-2025, 14-17 травня 2025 р. / за ред. проф. Сокола Є.І. – Харків: НТУ «ХПІ». С.1045 (0,1 умов. друк. арк.).
11. **Пономаренко О.В.** Формування цифрової екосистеми страхування. *Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин*, матеріали XX Міжнародної науково-практичної конференції. 27 травня 2025 р. Умань: 2025. С. 44-46 (0,1 умов. друк. арк.).
12. **Пономаренко О.В.** ESG у відповідальному інвестуванні страховиків, регуляторні стимули та узгодження з європейським законодавством. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Фінансово

- управлінські інновації як драйвер сталого розвитку в умовах сучасних викликів». Частина 1 (м. Хмельницький, 7 листопада 2025 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2025. С. 189 – 191. (0,1 умов. друк. арк.).*
13. **Пономаренко О.В.** The potential benefits for undertaking transformation processes in finance and insurance. *Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін: Збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції.* м. Полтава, 27 жовтня 2022 р. Полтава, 2022. С.988 – 991. (0,1 умов. друк. арк.).
 14. **Пономаренко О.В.** Поведінкові аспекти як складова формування попиту на страховий продукт. *Стратегія фінансово-економічного розвитку підприємницьких структур в умовах глобалізації: збірник тез II Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції.* Херсон. 29 листопада 2022 р. Херсон: ХДАЕУ, 2022. С.94-97 (0,1 умов. друк. арк.).
 15. **Пономаренко О.В.** Behavioral aspects of the insurance transformation process. *Формування новітньої парадигми управління публічними та приватними фінансами в Україні : збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції,* м. Хмельницький-Херсон, 20 грудня 2022 р. Хмельницький-Херсон : ХНТУ, 2022. С. 84-88 (0,1 умов. друк. арк.).
 16. **Пономаренко О.В.** Changing the culture and mindset of the insurance industry. VI Всеукраїнська науково-практична конференція *«Актуальні пролеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством»* 30-31 березня 2023 р. м. Полтава. (0,1 умов. друк. арк.).
 17. **Ponomarenko O.V.** Marketplace typology in the auto insurance ecosystem. *Актуальні питання сучасної економіки : матеріали XV Всеукраїнської наукової конференції за міжнародною участю, 15 листопада 2023р. – Умань :УНУС. 2023. С. 318-321. (0,1 умов. друк. арк.).*
 18. **Olha Ponomarenko.** Modernizing insurance system in the digital age. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції молодих учених і науково-педагогічних працівників, 23 травня 2024 р. / Редкол.: Непочатенко О. О. (відп. ред.) та ін. Умань: ВПЦ «Візаві», 2024. С. 70-75. (0,1 умов. друк. арк.).
 19. **Пономаренко О.В.** Personalization challenges of insurance products in the context of integration of innovative technologies. *Актуальні питання сучасної економіки : матеріали XVI Всеукраїнської наукової конференції,* 14 листопада 2024р. – Умань :УНУС. 2024. С. 35-38. (0,1 умов. друк. арк.).
 20. **Пономаренко О.В.** Перспективи страхування воєнних ризиків в Україні. Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції *«Формування новітньої парадигми управління публічними та приватними фінансами в Україні»* . 10 грудня 2024 року, Хмельницький – Херсон, 2024 (0,1 умов. друк. арк.).

21. **Пономаренко О.В.** Зарубіжний досвід впровадження цифрових тенденцій у страховій галузі. *Актуальні питання сучасної економіки* : матеріали XIV Всеукраїнської наукової конференції за міжнародною участю, 15 листопада 2022 р. – Умань :УНУС. 2022.С. 74-77 (0,1 умов. друк. арк.).
22. **Пономаренко О.В.** Перспективи та виклики використання великих даних у страховій сфері. Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «*Розвиток фінансово-кредитних систем: виклики сьогодення*», 24 червня 2025р. УНУ. Умань. С. 65-67 (0,1 умов. друк. арк.).
23. **Пономаренко О.В.** Мікростраховання як ефективний інструмент фінансової інклюзії. *Актуальні питання сучасної економіки* : матеріали XVII Всеукраїнської наукової конференції, 13 листопада 2025р. – Умань :УНУ. 2025. с. 147-150 (0,1 умов. друк. арк.).
24. **Пономаренко О.В.** Трансформаційні процеси в організаційному управлінні: суть, моделі, етапи та проблематика. Колективна монографія [*Соціально-економічні засади формування економічної системи України*] / За ред. д.е.н., професора О.О. Непочатенко. Умань: Видавець «Сочінський», 2022. ISBN 978-966-304-471-2. С.66-72 (0,3 д.а.).
25. Непочатенко О.О., Бечко П.К., **Пономаренко О.В.** Класифікація ризиків агростраховання. Міждисциплінарний міжнародний науковий журнал “*Věda perspektivy*”. International Economic Institute s.r.o. Praha, České republiky № 1(20) 2023. С. 28-38. DOI: [10.52058/2695-1592-2023-1\(20\)](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-1(20)) (0,4 умов. друк. арк. - особистий внесок автора полягає в ідентифікації та систематизації ризиків агростраховання, а також у розробленні їхньої класифікації з метою вдосконалення методичних підходів до управління ризиками в аграрній сфері - 0,2 умов. друк. арк.).
26. Nepochatenko O., Becho P., **Ponomarenko O.** The transformation of the insurance market under the influence of financial digital technologies. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. 2023; 2(2): 48-55. doi: DOI: [10.46299/j.isjmef.20230202.06](https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20230202.06) ISSN: 2720-6394. (0,5 умов. друк. арк. - особистий внесок автора полягає в дослідженні сучасного стану аграрного страхування, зокрема, акцент зроблено на необхідності посилення державної підтримки через часткове відшкодування страхових премій сільськогосподарським підприємствам - 0,2 умов. друк. арк.).

7. Теоретичне та практичне значення результатів дисертації полягає у формуванні цілісного теоретико-методичного та прикладного підґрунтя для удосконалення функціонування страхового ринку України в умовах трансформаційних змін. Отримані наукові положення розширюють і поглиблюють теорію страхування та страхового ринку шляхом уточнення понятійно-категоріального апарату, обґрунтування трансформаційної природи сучасних страхових процесів і інтеграції економічних, поведінкових та цифрових підходів до аналізу страхового ринку. Запропоновані концептуальні

та методичні рішення створюють наукову основу для дослідження адаптивних механізмів розвитку страхового ринку, прогнозування його динаміки та оцінювання впливу кризових і структурних чинників на поведінку учасників страхового ринку.

Практичне значення результатів полягає у можливості використання результатів дослідження у діяльності страхових компаній, суб'єктів реального сектору економіки та в освітньому процесі. Рекомендації дисертації спрямовані на вдосконалення управління страховими портфелями, оцінювання та мінімізацію ризиків, розроблення адаптивних страхових продуктів і підвищення ефективності взаємодії між страховиками та страхувальниками в умовах невизначеності. Основні результати дослідження впроваджено в діяльність УРЦ СГ «ТАС» м. Умань (довідка про впровадження № 34 від 13.02.2024), ПрАТ «Українська страхова компанія «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» (довідка про впровадження № 14 від 16.10.2024) та ТОВ «БАЙС-АГРО» (довідка про впровадження № 25 від 01.07.2025), а також використано в навчальному процесі Уманського національного університету (довідка про впровадження № 1958/01-10 від 24.09.2025), що підтверджує їх прикладну значущість та практичну цінність для розвитку страхового ринку України.

8. Характеристика структури дисертації, її мови та стилю викладення.

Дисертаційну роботу викладено діловою українською мовою з дотриманням наукового стилю викладу результатів дослідження. Робота характеризується цілісністю та логічною послідовністю викладення матеріалу, складається з трьох розділів, які знаходяться у логічному взаємозв'язку та у комплексі розкривають досліджувану проблему.

Дисертаційну роботу Пономаренко Ольги Володимирівни на тему: «Функціонування страхового ринку України в умовах трансформаційних змін», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування оформлено відповідно до вимог ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення». Робота відповідає вимогам п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 №44 (зі змінами) та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими Наказом МОН України від 12.01.2017 №40 (зі змінами).

За формою, змістом, рівнем наукової глибини та обґрунтованістю отриманих результатів дисертація є завершеною кваліфікованою науковою працею, виконаною на високому теоретичному та методичному рівні. Робота містить науково обґрунтовані результати, частина з яких отримана вперше, та спрямована на вирішення важливого науково-практичного завдання: формування концептуальних засад функціонування страхового ринку України в умовах трансформаційних змін. Отримані висновки та рекомендації ґрунтуються на комплексному аналізі інституційних, економічних, технологічних і поведінкових чинників розвитку страхового ринку,

відзначаються внутрішньою логічною узгодженістю та практичною спрямованістю. За формальними ознаками, змістовним наповненням і ступенем опрацювання матеріалу дисертаційне дослідження постає як завершена, концептуально узгоджена наукова праця, виконана на належному теоретичному й методичному рівні.

9. Дотримання принципів академічної доброчесності. Під час вивчення матеріалів дисертації, аналізу наукових публікацій автора не було виявлено ознак порушення академічної доброчесності, а саме академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації результатів дослідження. Дисертаційна робота Пономаренко О.В. виконана з дотриманням принципів академічної доброчесності, на основі обговорення та висновків визнана закінченою самостійною науково-дослідною роботою, що відповідає вимогам до дисертаційних робіт у галузі управління та адміністрування.

10. Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації. У дисертації відзначено високий науковий рівень, логічну структуру викладу, ґрунтовність теоретичного та емпіричного аналізу, оригінальність підходів та практичну спрямованість рекомендацій. Водночас, зауважено певні аспекти, що можуть посилити фокус і практичну цінність роботи.

1. У розділі 1 доцільно чіткіше розмежувати універсальні глобальні тренди та специфічні детермінанти трансформації страхового ринку України у 2015–2024 рр., а також уточнити причинно-наслідкові зв'язки між трансформаційними чинниками та змінами у структурі страхового портфеля, зокрема розрізняючи короткострокові та довгострокові ефекти кризових явищ.

2. У підрозділі із теоретико-методичного та емпіричного аналізу спостерігається перевантаженість матеріалу, що може ускладнювати сприйняття окремих блоків; доцільно більш чітко структурувати матеріал та, за потреби, представити частину результатів у згорнутому, наочному форматі (схеми, таблиці)

3. У розділі 2 логічним виглядало б посилення аналізу ролі державного регулювання та наглядових інституцій у контексті трансформаційних змін страхового ринку, зокрема через поглиблення порівняльного аналізу з країнами ЄС.

4. Потребує додаткового уточнення межі застосування запропонованої концепції селективно-адаптивного страхування для окремих сегментів страхового ринку (обов'язкове, добровільне, корпоративне та аграрне страхування), що дозволило б чіткіше окреслити сферу її практичного використання.

5. У роботі доцільно було б більш чітко конкретизувати напрями інвестування інвестиційних ресурсів страхових компаній, зокрема визначити пріоритетні фінансові інструменти та сектори економіки, інвестування в які дозволяє забезпечити оптимальний баланс між дохідністю, ліквідністю та рівнем ризику в умовах трансформаційних змін.

6. У дослідженні доцільно було б більш детально обґрунтувати механізми інтеграції розвитку фондового ринку в загальну стратегію трансформації страхового ринку України, зокрема з урахуванням процесів цифровізації та

зміни поведінкових моделей інвесторів, що дозволило б посилити практичну спрямованість отриманих висновків.

7. У розділі 1 доцільно чіткіше окреслити логічний перехід між історико-теоретичними підходами та сучасними умовами трансформації страхового ринку. Хоча викладений матеріал є ґрунтовним і повністю забезпечує теоретичну базу дослідження, зв'язок між еволюцією концепцій та актуальними викликами окреслено радше опосередковано.

8. У підрозділі 1.3, попри ґрунтовність і широту опрацювання матеріалу (від теоретичних підходів до визначення страхового продукту й класифікацій до аналізу законодавчих змін, параметричного страхування, структури страхового портфеля та динаміки премій/виплат за 2015–2024 рр.), спостерігається певна тематична «перенасиченість». Значна частина емпіричного аналізу (табл. 1.9–1.10, ранжування продуктів за попитом, деталізований опис динаміки премій і виплат) за змістом ближча до завдань другого розділу, присвяченого оцінці стану й тенденцій розвитку страхового ринку, ніж до заявленої мети підрозділу – розкриття класифікаційних характеристик страхових продуктів у продуктовому портфелі страховика. Було б доцільно чіткіше розмежувати: теоретико-методичний блок та емпіричний аналіз структури ринку й попиту на окремі види продуктів – у розділі 2. Таке «розвантаження» підрозділу підсилює його концептуальну цілісність і відповідність назві, водночас зауваження не нівелює наукову цінність проведеного аналізу й логіку подальших висновків.

9. Окремі положення дисертації доцільно було б підкріпити ширшим порівняльним аналізом міжнародних практик запровадження інклюзивних і параметричних страхових моделей.

10. Деякі емпіричні висновки щодо поведінкових чинників страхувальників сформульовано на основі вибіркового даних періоду воєнного стану, що обмежує можливість їх поширення на стабільні економічні умови

Разом з тим, висловлені зауваження не змінюють позитивної оцінки роботи та не знижують наукової та практичної значимості проведеного дослідження, а можуть бути використані авторкою у подальшій науково-практичній діяльності.

11. Загальний висновок. Дисертаційна робота Пономаренко Ольги Володимирівни та тему «Функціонування страхового ринку в умовах трансформаційних змін» є самостійною науковою працею, у якій на належному теоретико-методичному рівні розв'язано актуальне завдання щодо комплексного теоретичного та прикладного обґрунтування розвитку страхового ринку в умовах трансформаційних змін соціально-економічного, регуляторного й технологічного характеру. У роботі удосконалено теоретичні засади страхування, запропоновано концепцію селективно-адаптивного страхування та розроблено практичні рекомендації для підвищення стійкості та конкурентоспроможності страхового ринку. Текст дисертації викладено логічно, послідовно й структуровано, із ґрунтовним критичним аналізом сучасних наукових підходів. Усі основні положення отримані автором самостійно, є науково обґрунтованими та підтверджуються результатами

теоретичного та емпіричного аналізу. Постановка завдань, визначення об'єкту, предмету та мети дослідження чіткі й зрозумілі та повною мірою відповідають встановленим вимогам. Поставлені завдання вирішені в повному обсязі, що підтверджується розробленими концептуальними моделями, методичними підходами та практичними рекомендаціями щодо удосконалення механізмів функціонування страхового ринку, управління страховими портфелями, урахування поведінкових чинників і впливу цифровізації в умовах трансформаційних змін. Структура, логіка побудови та обсяг дисертації відповідають встановленим вимогам до наукових робіт відповідного рівня.

Наукові положення, висновки та рекомендації є достатньо аргументованими, містять елементи наукової новизни та мають як теоретичну, так і практичну значущість. Основні результати дослідження пройшли апробацію на науково-практичних конференціях і відображені у публікаціях здобувачки, які повною мірою репрезентують зміст і результати дисертаційної роботи.

На підставі розгляду дисертації, наукових публікацій, у яких висвітлено основні наукові результати дисертації, а також за результатами розширеного засідання кафедри менеджменту (протокол № 10 від 29 грудня 2025 р.) встановлено, що дисертаційна робота на тему «Функціонування страхового ринку України в умовах трансформаційних змін» є завершеною науковою працею, у якій її авторкою отримано нові науково обґрунтовані результати, що розв'язують конкретне наукове завдання.

Дисертаційна робота відповідає спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування та вимогам п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами) та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 року №40 (із змінами) і може бути рекомендована для подання до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування галузі знань 07 Управління та адміністрування.

Головуюча на розширеному засіданні
кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Уманського національного університету,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування

Леся БАРАБАШ

09.01.2026 р.

Підпис *Леся Барабаш*

ЗАСВІДЧУЮ
Завідувач канцелярії Уманського
національного університету
Вікторія Сергієва
09.01.2026 р.

